

OVER DE ZUIDERWATERLINIE

Dwars door Zuid-Nederland loopt de Zuiderwaterlinie, de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Een ingenieus verdedigingssysteem van vestingsteden, forten, schansen, dijken en sluizen, in de zeventiende eeuw ontworpen door Menno van Coehoorn. Door op strategische punten sluizen te sluiten konden de machthebbers grote delen van het land onder water zetten om Holland te beschermen tegen vijandelijke invallen.

De Zuiderwaterlinie verbindt historische vestingsteden en hun ommelanden met elkaar. Van Bergen op Zoom tot Grave vind je zo een parelketting van mooie vestingsteden, stoere forten en bijzondere linielandschappen.

Stelling Grave - Ravenstein

De Stelling Grave-Ravenstein was lang de 'Poortwachter van de Republiek'. De ligging aan de Maas en aan de rand van de onbegaanbare Peel maakte het een uitgelezen plek om de Republiek binnen te vallen. Vijandelijke legers konden hier de inundatie van de Zuiderwaterlinie omzeilen. Grave is dan ook noodgedwongen uitgegroeid tot de **meest belegerde vestingstad van het land**. Naast Grave kent deze stelling nog twee vestingsteden: Ravenstein en Megen.

Deel je mooiste foto's met #zuiderwaterlinie op Facebook en Instagram

Lees meer over Expeditie Zuiderwaterlinie

ZUIDERWATERLINIE

LEGENDA

- Bezienswaardigheden
- Startpunt van de route
- Route

2,5 kilometer

EXPEDITIE ZUIDERWATERLINIE

Grave

Expeditie Zuiderwaterlinie is een ontdekkingstocht langs natuur, historie en cultuur in de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Hoewel de Zuiderwaterlinie al lang geleden haar militaire functie heeft verloren, is zij nog altijd in het landschap aanwezig.

De Expeditie in Grave staat in het teken van de **Beerse Maas en de Beerse Overlaat** die onderdeel uitmaakten van de waterlinie. Ze beschermden Holland tegen allerlei bedreigingen, zoals de aanvallen van de Fransen. Tijdens de wandeling staan we ook stil bij het 'rampjaar' van Grave. In de rest van Nederland was dat 1672, maar in Grave was dat in 1674.

A De Hampoort

De huidige Hampoort van 1688 was een van de 3 toegangspoorten tot de vesting Grave. In de poortruimten links en rechts konden 2 bataljons voetvolk ondergebracht worden. Rond 1814 was er in de rechteraanbouw een militaire bakkerij. Ook werd een gedeelte gebruikt als militair hospitaal. Onder de poort loopt een tunnel van enkele tientallen meters die bij toeval is ontdekt. Deze tunnel liep ook nog onder de Elisabethstraat door naar de plek waar vroeger het kasteel van Grave stond.

A De Hampoort

B Gasthuisstraat 46, 48 en 50

Deze panden zijn waarschijnlijk als enige vrijwel onbeschadigd gebleven in de slag om Grave in 1674. In een van de panden was de Latijnse school gevestigd. Deze heeft tot 1878 bestaan. Bij de landelijke invoering van het gymnasium is hij verdwenen. Grave kon de kosten van de nieuwe school niet betalen. Het pand is ook een hotel, Het Witte Huis, geweest.

D Le Partisan en L'Intriguant

C Oliestraat 6

C Oliestraat 6

Monumentaal pand in Dordtse stijl. In Grave heeft zich in de loop der tijd een aantal Dordtse handelaren gevestigd. De Maas was een belangrijke handelsrivier en er was een levendige handel tussen Dordrecht en Venlo, Roermond en Maastricht. Al deze schepen moesten Grave passeren en tol betalen. Handelaren uit Grave zelf hoefden dit niet. Om kosten te besparen vestigden Dordtse handelaren zich in Grave. Zij namen hun bouwstijl mee. Een aantal panden in Grave herinnert hieraan.

Kijken we links de Korte Rogstraat door dan zien we een glimp van de Elisabethkerk. Ook die werd in 1674 zwaar beschadigd en het schip en toren van de kerk zijn nooit meer herbouwd. In 1674 heroverden de Staatse troepen Grave op de Fransen, die 2 jaar ervoor, in 1672, de stad hadden ingenomen. 20.000 Staatse soldaten verdreven na maanden strijd en bombardementen de 2.000 Franse soldaten. Dit had enorme gevolgen voor Grave. Het heeft tientallen jaren geduurd voor de huizen in Grave weer enigszins herbouwd waren.

D Kanonnen op de Maaskade: Le Partisan (1787) en L'Intriguant (1778)

Deze bronzen kanonnen dateren uit de tijd dat de troepen van Napoleon Grave hadden bezet. Ze wegen ongeveer 3.280 kilo. Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog stonden er nog 23 op de Maaskade. 21 daarvan zijn door de Nederlandse overheid opgehaald en omgesmolten. **De twee overgebleven kanonnen zijn tot 1942 gebruikt om boeren te waarschuwen tegen hoogwater. De Beersche Overlaat trad dan in werking en het gebied rond Grave (tot aan Den Bosch) liep onder water.** Bij Gewande stroomde de Beersche Maas terug in de Maas.

E Maaspoort

E Maaspoort

Iets verderop aan de kade vind je een herbouwd stukje gevel van de oude Maaspoort. **Aan de overkant van de Maas ligt het kroonwerk 'Coehoorn'. Genoemd naar Menno van Coehoorn: de bedenker en constructeur van veel 'moderne' vestingwerken van de Zuiderwaterlinie.**

Menno van Coehoorn legde het Kroonwerk Coehoorn rond 1700 aan in de Nederasseltse uiterwaarden om Grave te kunnen verdedigen. Het werd een onderdeel van de Zuidelijke verdedigingslinie van de Republiek. Er lag een gracht om het kroonwerk heen. Het kroonwerk verving oudere, kleinere verdedigingswerken. Onder andere het lunet Verloren Cost dat de Spanjaarden er in 1586 aanlegden en een hoornwerk van de Staatsen. De vorige eeuw moest er ruimte komen voor de scheepvaart op de Maas. Daardoor is het kroonwerk zo goed als verdwenen. Met heggen worden de contouren weergegeven.

F Noorderblok

Oorspronkelijk gebouwd als een van de twee kazernes binnen de stadsmuren. Daarvoor werden de soms duizenden soldaten bij de inwoners ondergebracht. Per 3 soldaten was er één bed. Ze draaiden immers diensten van 8 uur. Zodoende bleef geen enkel bed onbeslapen! Bij de vestingstedenwet van 1874 verdween het garnizoen uit Grave. Enige jaren later kwamen de 'Franse Paters' voor hen in de plaats. Na 100 jaar vertrokken zij ook. Nu is het een appartementengebouw met op de begane grond een reclame- en ontwerp bureau.

G Halfbastion Bekaf

De ommuring van Grave kende 5 bastions. Dit is er een van. In de tijd dat er een kazerne was gevestigd in het Noorder- en Zuiderblok werd dit bastion gebruikt als **exercitieterrein**. Van al dat oefenen werden de militairen bekaf!

G Halfbastion Bekaf

H G.W. Lovendaalsingel

Deze singel genoemd naar de Graafse leraar en dichter G.W. Lovendaal is een onderdeel van de stadswallen. Links en rechts ziet u water, onderdeel van de stadsverdediging. **Op de rondelen stonden kanonnen die de vijand op afstand moesten houden zodat hun geschut de stad niet kon bereiken.** De vier twee-onder-een-kap woningen die u passeert zijn de enige woningen die voor 1948 buiten de ommuurde vesting zijn gebouwd. De woonwijken die u aan uw rechterkant ziet, zijn allemaal van na die tijd.